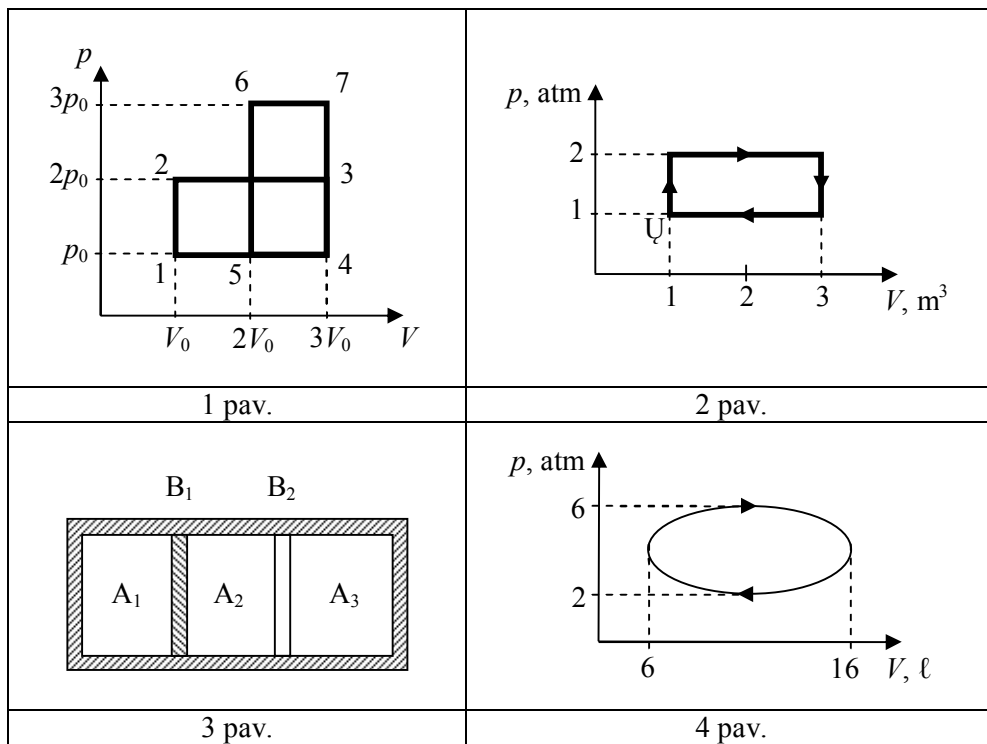

FIZIKOS OLIMPAS
2015-2016 MOKSLO METŲ II KETVIRČIO NAMŲ DARBAI
II KURSO MOKSLEIVIAMS

1. Krušos metu į pilną vandens statinę, kurios temperatūra $t = 10^\circ\text{C}$, krinta $t_0 = 0^\circ\text{C}$ ir $R_0 = 1\text{ cm}$ spindulio ledo rutuliukai. Raskite, per kiek laiko ledo rutuliukas visiškai ištirps, jei šiluminiai mainai vyksta tik dėl šilumos laidumo. Vandens šiluminio laidumo koeficientas $K = 0,6\text{ Wm}^{-1}\text{K}^{-1}$, ledo savitoji lydymosi šiluma $\lambda = 334\text{ kJ/kg}$, tankis $\rho = 900\text{ kg/m}^3$. Laikykite, kad vandens kiekis yra be galo didelis lyginant su ledo rutuliuko tūriu.
2. Uždaramė inde disociavo ten buvę vandens garai. Proceso metu temperatūra sumažėjo 10%, o tūris sumažėjo 20%. Kuria dalimi pakito vidinė energija?
3. Raskite dviejų ciklinių procesų idealiosiose dujose naudingumo koeficientų santykį η_1/η_2 . Abu procesai pavaizduoti 1 pav. Pirmasis procesas yra 1-2-3-4-1, o antrasis procesas – 5-6-7-4-5.
4. Kylant $d = 1\text{ mm}$ skersmens oro burbuliukui iš ežero dugno į paviršių, jo tūris padidėjo $n = 3$ kartus. Koks ežero gylis?
5. Dvi metalinės talpos sujungtos čiaupu. Jose yra tos pačios rūšies dujos, kurių tūris, slėgis ir temperatūra atitinkamai yra V_1, p_1, t_1 ir V_2, p_2, t_2 . Koks bus dujų slėgis p ir temperatūra T , kai atsuksime čiaupą.
6. Skrendančio lėktuvo kabinoje barometras rodo vienodą $p = 79\text{ kPa}$ slėgį. Dėl to lakūnas laiko skridimo aukštį h_1 pastoviu. Tačiau oro temperatūra už lėktuvo korpuso pasikeitė nuo $t_1 = 5^\circ\text{C}$ iki $t_2 = 1^\circ\text{C}$. Kokią paklaidą, nustatydamas aukštį, padarė lakūnas? Slėgis prie žemės paviršiaus p_0 .
7. Vandeniis, kurio masė $m = 100\text{ g}$, buvo izobariškai kaitinamas. Kaitinimo metu jo tūris padidėjo $n = 3$ kartus. Paskui vandeniis buvo izochoriškai atšaldytas. Šaldymo metu jo slėgis sumažėjo $n = 3$ kartus.
  - a. Grafiškai pavaizduokite dujų būsenos kitimo procesus.
  - b. Apskaičiuokite entropijos pokytį viso proceso metu.
8. Turime statmeną stiklinį kapiliarą, kurio apatinis galas yra užlydytas, o viršutinis – atviras. Į vamzdelį yra prileista deguonies dujų, o virš deguonies yra 10 cm ilgio gyvsidabrio stulpelis. Vamzdelį apvertus ir pašildžius iki 40°C , gyvsidabrio stulpelis pasislinko per 8 cm. Koks pradinis vandenilio stulpelio aukštis, jei atmosferos slėgis yra 10^5 Pa , o aplinkos temperatūra yra 20°C ?
9. 2 pav. pavaizduotas dujų, kurių medžiagos kiekis yra 120,3 mol, pV ciklas. Pavaizduokite šiuos procesus VT bei pT diagramose.
10. Vandenilio dujos, kurių masė $m = 0,02\text{ kg}$, o temperatūra $T = 300\text{ K}$, adiabatiškai slegiamos tol, kol dujų tūris sumažėja 5 kartus. Kokį darbą atliko dujos?
11. Viename inde yra $V_1 = 200\text{ ml}$ $T_1 = 25^\circ\text{C}$ temperatūros glicerino, o kitame inde – $V_2 = 350\text{ ml}$ $T_2 = 85^\circ\text{C}$ temperatūros glicerino. Koks bus glicerino tūris abiejų indų turinį supylus į vieną indą ir išmaišius? Glicerino tūrio plėtimosi koeficientas $\beta = 0,0005\text{ K}^{-1}$. Laikykite, kad maišymo metu šiluminių bei masės nuostolių nėra.
12. Apskaičiuoti politropinio proceso idealiųjų dujų molinę šiluminę talpą. Įsitikinkite, kad išvesta formulė atitinka atskirų politropinio proceso atvejų – adiabatinio, izoterminio, izobarinio ir izochorinio – molines šilumines talpas.
13. Vandeniis, kurio masė m , užima V_1 tūrį. Dujoms išsiplėtus iki tūrio V_2 , prieš sąveikos jėgas buvo atliktas darbas A . nustatykite vandenilio Van der Valso konstantą a .
14. Šilumai nelaidus horizontalus cilindras dviem stūmokliais B_1 ir B_2 yra padalintas į tris vienodas dalis A_1, A_2, A_3 (3 pav.). Stūmoklis B_1 yra nelaidus šilumai, o B_2 – laidus šilumai; be to, abu stūmokliai gali slankioti be trinties. Pradžioje kiekvienoje cilindro dalyje yra $\nu = 0,1$ mol idealiųjų dviatomų dujų, kurių slėgis $p_0 = 10^5\text{ Pa}$, o temperatūra – $T_0 = 300\text{ K}$. Po to A_1 dalyje esančios dujos pašildomos tiek, kad A_3 dalyje esančių dujų temperatūra pakyla iki $T_3 = 340\text{ K}$. Suskaičiuokite kiekvienoje stūmoklio dalyje esančių dujų galinės būsenos slėgį, temperatūrą, tūrį, vidinės energijos pokytį ir visą energiją, kurią gavo A_1 dalyje šildomos dujos.
15. Ciklinis procesas, kurio kreivė pV diagramoje yra elipsė, pavaizduotas 4 pav. Apskaičiuokite:
  - a. vieno ciklo metu dujoms suteiktą šilumos kiekį;
  - b. didžiausią ir mažiausią ciklo temperatūrą, jei dujų kiekis yra 0,8 mol.
16. Tinklinio kamuolys, kurio masė $m = 200\text{ g}$, o tūris $V = 8\text{ l}$, pripūstas iki papildomo $p_1 = 0,2\text{ atm}$ slėgio. Kamuolys, išmestas į $h = 20\text{ m}$ aukštį, nukrito ant kietos žemės, atšoko ir pakilo į tokį patį aukštį. Kokia maksimali kamuolio viduje esančio oro temperatūra T_1 smūgio į žemę metu? Aplinkos temperatūra $T = 300\text{ K}$.
17. Kambario temperatūroje (20°C) esantis dujų balionas yra pripildytas vandenilio ir deguonies dujų mišinio. Dujų slėgis yra 1000 Pa, o jų tankis – $3,28\text{ g/m}^3$. Eksperimento metu mišinys uždegamas, susidaro vandens garai ir lieka vienu dujų likučių.
  - a. Koks slėgis bus inde, kai nusistovės pradinė dujų temperatūra?
  - b. Kokia balione esančių dujų mišinio procentinė sudėtis pasibaigus eksperimentui?
18. Mergaitė Fudži kalno papėdėje nusiperka dujomis pripildytą juodą balionėlį ir lipa į kalną. Įvertinkite, kaip keisis balionėlio tūris kopimo metu, kokie procesai lems tūrio pokyčius. Reikiamus parametrus pasirinkite patys. Pateikite analitinę išraišką ir nubraižykite tūrio kitimo nuo aukščio grafiką.
19. Horizontalų cilindrinį 1 l indą su 1 g vandenilio pusiau dalija 5 g masės 6 mm storio aliuminio stūmoklis. Pastumtas į šalį ir paleistas jis pradeda svyruoti. Nubrėžkite stūmoklio svyravimų periodo temperatūrinę priklausomybę.

20. Vario gabaliukas, kurio masė m , o temperatūra T_0 , išlydomas temperatūroje T_L . Kiek dėl to pakito entropija? Vario šiluminiai parametrai yra žinomi.

- Pastaba dėl brėžinių ir grafikų. Brėžiniai ir grafikai yra braižomi, o ne piešiami. Braižydami grafikus naudokite languotą popierių (geriausia – milimetrinį), pieštuką, liniuotę, skriestuvą. Grafikai, nubraižyti kompiuteriu, nebus vertinami.

- Sprendimus siųskite adresu:

Fizikos Olimpas
Saulėtekio al. 9, III rūmai, 200 kab.
10222 Vilnius
Vytautui Jakštui

Sprendimus taip pat galite rašyti kompiuteriu ir atsiųsti į povilasjakstas@yahoo.co.uk. Šiuo atveju grafikus taip pat būtina braižyti ranka.

- Sprendimus prašau atsiųsti nurodytais terminais: 1-10 uždaviniai ne vėliau kaip iki **2015 m. lapkričio 20 dienos**, o 11-20 uždaviniai ne vėliau kaip iki **2015 m. gruodžio 20 dienos**.
- Jei kyla neaiškumų dėl uždavinių sąlygos, rašykite į povilasjakstas@yahoo.co.uk nedvejodami klauskite. Taip pat galite diskutuoti FO forume <http://www.olimpas.lt/cgi-bin/nuomones.cgi>, šiuo atveju iškilusias problemas ir atsakymus į jas matysite visi.

Sėkmės sprendžiant uždavinius!
Po to linkiu linksmi sutikti šventes.

Vytautas Jakštas